

เถรสองบาตร

อุทาหรณ์ของความไม่รู้หลักการ

เรื่องพระคุณของคุณยายในแง่มุมต่างๆ ซึ่งหลวงพี่และ
พระอาจารย์แต่ละรูปได้หมุนเวียนมาเล่า นั่น ส่วนที่เราได้ยิน
กันเป็นประจำ คือ คุณยายรักความสะอาด รักความเป็น
ระเบียบนี้เป็นใจความใหญ่ที่ท่านชอบนำมาเล่าให้พวกเราฟัง
เพราะแต่ละรูปล้วนได้รับความประทับใจในสิ่งเหล่านี้กันทั้งนั้น

แต่ถามว่า ทำไมคุณยายจึงรักความสะอาด รักความ
เป็นระเบียบเป็นชีวิตจิตใจอย่างนั้น ความสะอาดที่คุณยาย
รักนั้นมีวัตถุประสงค์เดียวกับพวกแพทย์ พวกพยาบาลที่เขา
รักความสะอาดหรือเปล่า บางทีพวกเราอาจจะไม่ได้หยุดคิด

อีกประเด็นก็คือ “ทหาร” ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีระเบียบวินัย มิฉะนั้น จะออกรบไม่ได้ แล้วระเบียบวินัยที่คุณยายรักเป็นชีวิตจิตใจ กับระเบียบวินัยของทหารเหมือนกันไหม ถ้าจับประเด็นตรงนี้ไม่ได้ การนำไปประพจน์ปฏิบัติคงจะยาก และบางทีจะหลุดประเด็นด้วย

สมัยโบราณมีเรื่องเล่าในวงการสงฆ์อยู่เรื่องหนึ่ง คือ เรื่องของการจับประเด็นผิด ท่านเหล่านี้มีวิธีการทำเหมือนกัน แต่จับประเด็นผิดกลายเป็นอีกเรื่องหนึ่ง นั่นคือ เรื่อง “เถรสองบาตร”

เรื่องมีอยู่ว่า ในอดีตมีพระภิกษุผู้เฒ่ารูปหนึ่ง ทุกเช้า เวลาท่านจะออกไปบิณฑบาต จะต้องยกบาตรของท่านขึ้นมา แล้วหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเพื่อส่งดูบาตร ดูเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ออกไปบิณฑบาต ปรากฏว่า ตลอดชีวิตของพระภิกษุรูปนี้ เวลาท่านบิณฑบาตไปถึงไหน ญาติโยมก็มาแย่งกันตักบาตรให้กับท่าน พุดง่าย ๆ ท่านเป็นผู้ที่มีลาภมาก ประชาชนอยากได้บุญกับท่าน ถึงท่านจะเดินทางไปในถิ่นทุรกันดารอย่างไร แม้ญาติโยมที่ไม่เคยรู้จักท่านมาก่อน พอเห็นท่านแล้วให้นึกถึงที่จะมาตักบาตรกับท่าน พระภิกษุมีเป็นร้อยเป็นพันรูปประชาชนเห็นแล้วเฉย ๆ แต่พอเห็นพระรูปนี้เข้า ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้จักไม่คุ้นเคย พอเห็นท่านแล้ว รีบมาตักบาตรกับท่าน นอกจากจะมีญาติโยมมาตักบาตรกับท่าน มากแล้ว ต่อมาในภายหลังพระรูปนี้ได้บรรลุธรรมชั้นสูงด้วย

เรื่องที่เกิดตามมาก็คือ พระภิกษุทั้งหลายซักถามกันเองว่า หลวงพ่อรูปนี้ ท่านมีอะไรดี เวลาท่านออกบิณฑบาตจึงมีคนไปตักบาตรกับท่านมาก แล้วต่อมาในภายหลังยังบรรลุธรรมเบื้องสูงอีกด้วย คำตอบจากผู้ที่ถูกซักถามคือ ที่เป็นเช่นนั้น เพราะว่า ทุกเช้าก่อนจะออกบิณฑบาต ท่านจะต้องสวดบาตรก่อน จึงทำให้มีญาติโยมมาตักบาตรกับท่านมาก

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พระภิกษุทั้งหลายก่อนจะออกบิณฑบาตก็หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ยกบาตรขึ้นสวดแล้วค่อยไปบิณฑบาต ทำอาการสวดบาตรเช่นเดียวกับพระภิกษุรูปนั้น แต่ปรากฏว่า ไม่มีใครอยากมาตักบาตรกับพระภิกษุเหล่านั้นอยู่ดี เลยต้องถามกันว่าทำไม เราก็สวดบาตรเหมือนหลวงพ่อดังนั้นแล้ว แต่ยังไม่มีการอยากจะมาตักบาตรกับเรา แล้วธรรมะเบื้องสูง เราก็ไม่ได้บรรลุเหมือนอย่างกับท่านด้วย

เรื่องนี้เกิดการซักถามกันอย่างมาก จนกระทั่งไปเจอพระภิกษุอีกรูปหนึ่งซึ่งคุ้นเคยและก็มีภูมิรู้ภูมิธรรมเช่นเดียวกับพระภิกษุผู้เฒ่ารูปนี้ ท่านจึงเฉลยให้ฟังว่า ที่พระรูปนั้นสวดบาตร ท่านไม่ได้มุ่งสวดเอาขลัง ไม่ใช่มุ่งสวดให้ศักดิ์สิทธิ์เพื่อจะได้มีคนมาตักบาตรกับท่านมาก

แต่ในพระวินัยของพระมีอยู่ว่า บาตรที่พระใช้บิณฑบาตตอนเช้า เนื่องจากทำด้วยโลหะ หรือส่วนมากทำด้วยเหล็ก ใช้บาตรไปนานเข้ามันก็ผุกร่อนไปบ้าง บางทีมีรอยแตกรอย

ร้าว โดยพระวินัยถ้ามีรอยแตกรอยร้าวนิดๆ หน่อยๆ ก็ยัง
ใช้บิณฑบาตได้ แต่ว่าถ้ามีรอยแตกมาก มีรอยร้าวเป็นริ้วๆ
ขึ้นมา อย่างนั้นใช้บิณฑบาตไม่ได้ ถ้าไม่ปะบาตรหรือ
ซ่อมแซมให้ดีก็ต้องเปลี่ยนบาตร มิฉะนั้น ผิดพระวินัย

การที่ท่านนำบาตรไปส่งทุกเช้า เพื่อดูว่าบาตรของ
ท่านถึงจะชำรุดมีรอยทะลุ รอยแตกไปบ้าง แต่ยังไม่ถึงกับ
ผิดพระวินัย ก็ทนใช้ไปก่อน เป็นการประหยัด จะได้ไม่
รบกวนญาติโยมเขา แต่ก็ต้องระวังดูแลรักษาให้ดี บางทีลูก
ศิษย์ช่วยล้างบาตรให้ เขาอาจจะจับพลัดจับผลูทำบาตรตก
เพลิงลงมา เกิดเป็นรอยร้าวรอยแตกเพิ่มขึ้นมากจนกระทั่ง
ถูกห้ามโดยพระวินัยว่า ใช้บาตรต่อไม่ได้แล้ว จะได้เปลี่ยน
บาตร ขอบาตรจากโยมใหม่

พูดง่ายๆ ที่ท่านส่งบาตร เพราะท่านมีความเคร่งครัด
ในพระวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งวินัยเรื่องนี้ ความ
จริง ไม่ใช่วินัยหนักหนาสาหัส เป็นวินัยข้อปลีกย่อย แต่ถึง
กระนั้น ความเคร่งครัดในวินัยของท่าน ท่านจึงต้องระมัด
ระวังตัวแม้เป็นวินัยปลีกย่อย ซึ่งทางพระใช้อยู่คำหนึ่ง คือ
ท่านเป็นผู้ที่เห็นภัยในโทษแม้เล็กน้อย

วิสัยของผู้ที่จะเข้าถึงธรรมได้ คือ เป็นผู้ที่เห็นภัย เห็น
ความเสียหายอันอาจจะเกิดขึ้นแม้ในความผิดพลาดวินัยเล็กๆ
น้อยๆ มีความระมัดระวังตัวไม่ประมาทอย่างนี้ คือ เข้า
ทำนองที่ว่า เห็นแก่กันบูหรืกันเดียวที่เขาทิ้งอยู่ข้างทาง ก็

เห็นภัยว่า กันบูหรืมันยังติดไฟอยู่ แม้จะเล็กน้อยก็ตาม แต่
ถ้าไม่ระมัดระวัง เตี่ยวไฟไหม้บ้านไหม้เมืองได้

เห็นภัยแม้ในโทษที่เล็กน้อย ซึ่งตรงกับหลักความไม่
ประมาทว่า ผู้ไม่ประมาทคือ ผู้ที่ระแวงภัยที่น่าระแวง แล้ว
ระวังป้องกันภัยนั้นก่อนที่มันจะมาถึง พระภิกษุท่านระแวงว่า
รอยร้าวของบาตรแม้นิดหนึ่งที่เกิดจากที่กำหนดไว้แล้ว มัน
จะเกิดความเสียหายทั้งกับตัวท่าน แล้วยังกลายเป็นว่า ตัว
ท่านเองกลายเป็นผู้ทำลายพระวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เป็นต้นแบบที่ไม่ดีกับคนรุ่นหลัง ท่านจึงต้องส่องบาตรดูทุกเช้า
เรื่องนี้ก็เป็นการระแวงภัยที่น่าระแวง ท่านระแวงภัยที่จะเกิด
ขึ้นกับตัวท่านและพระพุทธศาสนา แล้วระวังป้องกันภัยนั้น
ก่อนที่มันจะลุกลามมาถึง นี่คือลักษณะของผู้ที่จะบรรลุธรรม

พระรูปอื่นส่องบาตรเหมือนกัน แต่แทนที่จะดูรอยร้าวของ
บาตร เปล่าเลย จะส่องเอาขลัง จะได้มีคนมาตักบาตรมากๆ
ผลปรากฏว่า อดอยู่ดี เพราะผิดหลักการ

การทำอะไรโดยทำตามๆ กันมา เห็นท่านทำ ก็ทำตาม
ท่านแต่ไม่รู้หลักการ บางทีนอกจากจะไม่ได้ผลแล้ว ยังอาจ
จะเกิดความเสียหายตามมามากมายมหาศาลด้วย

วันนี้พวกเราอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันมากมาย ก็ถือ
โอกาสสรุปที่พระอาจารย์ ทีหลวงพีท่านได้พรรณนาถึงคุณ
ธรรมของคุณยายให้พวกเราฟังกันมาทุกวันๆ เป็นเดือนๆ แล้ว
ทั้งพรรณนาโดยรายละเอียด และโดยวิธีการ วันนี้ขอพูดโดย
หลักการสั้นๆ